

از تهران تا «فردو»؛ از «فردو» تا اروپا

تهران (پانا) - درهای آهنین فردو در تمام سال‌های گذشته تنها چند بار به روی خبرنگاران باز شده بود، آن هم به صورت انفرادی. گام چهارم کاهش تعهدات ایران بود که این بار سایت هسته‌ای شهید علی‌محمدی را هر چند محدود و کوتاه به روی اهالی رسانه باز کرد.

فردو تنها سایت هسته‌ای ایران که در دل کوه همچون دژی محکم قرار گرفته است، حدود دو ساعت با تهران فاصله دارد.

چند صد متر زیر زمین پس از عبور از دالان‌های سنگی تاریک و البته با حفاظت امنیتی شدید، وارد اتاق‌های تو در تویی می‌شود که تأسیسات هسته‌ای در آنجاست.

امنیت در فردو به وضوح با آنچه در سایت‌های دیگر هسته‌ای ایران شاهد هستی متفاوت است، اتوبوسی که حامل اهالی رسانه است اجازه ورود به داخل سایت را ندارد و اتوبوس خبرنگاران تا رسیدن به داخل دالان دوبار دیگر عوض می‌شود. تدابیر امنیتی در داخل اتوبوس بار دیگر تصریح می‌شود، از سخت‌گیری در پوشیدن روپوش‌های مخصوص و استفاده از دستکش تا تأکید بر شستشوی دست‌ها و ممنوعیت ورود هر گونه وسیله هوشمند و فلزی از ساعت تا انگشتر و گوشی موبایل و ...

دقیقا در میانه کوه به یک در آهنی قطور رویت باز می‌شود و در دل دالان سنگی که دست نوشته‌ها و نقاشی‌های کارگران بر روی دیوارهایش جلب توجه می‌کند پس از عبور از چند در آهنی دیگر بالاخره به سالن اصلی می‌رسی.

اتاقی در دل کوه که دستگاه IRI مربوط به کار تحقیق و توسعه برای ایزوتوپ‌های پایدار که نتیجه همکاری مشترک با روسیه است و قرار است در چند ماه آینده به طرح زنجیره ایزوتوپ‌های پایدار برسد در آن جای دارد.

سالن‌ها و اتاق‌های تو در تو که البته تنها یک سالن همان که ۱۰۴۴ سانتریفیوژ را در دل خود جای داده است به روی خبرنگاران باز شد، سانتریفیوژهای فردو که در مذاکرات برجام با پافشاری ایران در برابر سخت‌گیری و حساسیت اروپا و آمریکا توانسته بودند جای خود را در دل فردو حفظ کنند و تا همین هفته پیش در تاریکی سالن بدون هر گونه فعالیتی مانده بودند.

گام چهارم کاهش تعهدات ایران بر خلاف انتظار با دستور حسن روحانی، رئیس‌جمهوری، فردو را نشانه گرفت.

روحانی روز ۱۴ آبان از برداشتن «گام چهارم کاهش تعهدات برجامی»؛ از روز چهارشنبه ۱۵ آبان خبر داد و به دستور او «گازدهی به سانتریفیوژها» در تأسیسات هسته‌ای فردو به عنوان چهارمین گام جمهوری اسلامی آغاز شد.

یک روز پس از دستور روحانی، مخزن (سیلندر) ۲۸۰۰ کیلوپی که حاوی حدود ۲۰۰۰ کیلوگرم گاز هگزا فلوراید اورانیوم (Uf₆) است تحت نظارت بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی پس از انتقال از مجتمع غنی‌سازی شهید احمدی روشن (نطنز) به

مجتمع غنی سازی شهید دکتر علیمحمدی (فردو) در سالن خوراک دهی مجتمع فردو قرار گرفت.

ساعاتی بعد از این اقدام، سازمان انرژی اتمی در بیانیه‌ای آغاز گزدهی به سانتیریفیوژها در فردو را اعلام کرد و بهروز کمالوندی، سخنگوی سازمان انرژی اتمی نیز گفت که سطح غنی‌سازی فردو تا روز شنبه، ۱۸ آبان یعنی همان روز که خبرنگاران وارد فردو شدند به ۴.۵ می‌رسد.

اگر آمریکا بدعهدی نمی‌کرد و از برجام خارج نمی‌شد، اگر اروپا در یک سال صبر و استراتژیک‌اندازی ایران به وعده‌ها و تعهداتش عمل می‌کرد و خلاصه آنکه اگر برجام به سیاق قبل پابرجا می‌ماند، فردو باید تا ۱۵ سال دیگر یک مرکز هسته‌ای برای تحقیق و توسعه می‌ماند. به هر حال این طور نشد امروز ۱۰۴۴ ماشین IR۱ در قالب شش آبشار ۱۷۴ تایی در یک سالن از تأسیسات فردو باقی مانده، کار تولید اورانیوم غنی شده را آغاز کرده اند البته با این توضیح بهروز کمالوندی که قرار نیست به دو زنجیره ۱۷۴ تایی اورانیوم تزریق شود چراکه برای ایزوتوپ‌های پایدار در نظر گرفته شده‌اند. به این ترتیب ۶۹۶ سانتیریفیوژ IR۱ گزدهی شده و مشغول کار هستند.

غرب نگران

فردو تا پیش از برجام قادر بود ۲۰ درصد غنی‌سازی داشته باشد که به گفته مقام‌های سازمان انرژی اتمی این توانمندی حفظ شده است، توانمندی‌ای که هم در گذشته و هم امروز غرب را نگران می‌کند.

گزارش خبرنگاران از آغاز به کار سانتیریفیوژهای فردو و البته گزارش بازرسان آژانس که دوربین‌های آبی رنگشان در سایت فردو نیز مستقر بود و روز یکشنبه هم با حواشی (جلوگیری از ورود یک بازرس مشکوک به حمل اورانیوم) از سایت بازدید کردند، منجر به جلسه روز دوشنبه وزرای اتحادیه اروپایی در بروکسل شد.

وزیران کشورهای اروپایی در مقابل دوربین‌های فردو به سوالات خبرنگاران درباره برجام پاسخ دادند و از اقدام ایران در فردو ابراز نگرانی کردند.

سه کشور اروپایی حاضر در برجام بیانیه‌ای هم صادر کردند و در آن بیانیه نیز از اقدام ایران در فردو ابراز نگرانی کردند و تهران را متهم به نقض برجامی کردند که دو سال است زیر پا گذاشته‌اند.

بازی آژانس

البته که وزیر امور خارجه ایران به بیانیه پر از تناقضشان سرسختانه پاسخ داد اما ساعتی قبل از انتشار این بیانیه، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی گزارش خود از اقدامات ایران را منتشر کرد و ضمن تأیید همه گام‌های ایران در چهار مرحله ۶۰ روزه انجام داده است، با ادعای تازه‌ای فضا را علیه ایران ملتهب کرد.

هنوز گزارش کامل آژانس منتشر نشده بود که رسانه‌های غربی به نقل از منابع آگاه مدعی شدند که آژانس در گزارش خود اعلام کرده که ذرات اورانیوم در یک سایت هسته‌ای ایران مشاهده شده است.

بر خلاف گفته رسانه‌ها، آژانس در گزارش خود به سایت اشاره‌ای نکرده و نوشته بود که آژانس ذرات اورانیوم طبیعی ساخت بشر در مکانی که توسط ایران به آژانس اظهار نشده بود، شناسایی کرده است. تا کنون اسمی از مکان مورد اشاره نه در گزارش آژانس و نه اخبار رسانه‌ها آورده نشده است اما کاظم غریب‌آبادی، سفیر و نماینده دائم کشورمان در آژانس بین‌المللی انرژی بلافاصله اعلام کرد که همان ابتدا و از زمانی که آژانس، ایران را مطلع کرد که برخی سوالات در مورد یک مکان خاص دارد، ایران موافقت کرد وارد یک تعامل مثبت با آژانس برای شفاف‌کردن وضعیت و رسیدگی به سوالات مرتبط شود. ایران با نشان‌دادن نهایت همکاری و

شفافیت، متعاقباً دسترسی لازم را برای آژانس فراهم کرد. همانگونه که توسط مقامات آژانس نیز در موقعیت‌های مختلف تأکید شد، تعامل بین آژانس و ایران در خصوص این موضوع در حال انجام است. بنابراین، هرگونه تلاش برای پیش‌دواری و ارائه ارزیابی زودهنگام و خام، صرفاً در جهت مصادره این موضوع در راستای مقاصد سیاسی است.

او افزود: وجود اینگونه سوالات در تعاملات بین آژانس و کشورهای عضو امری معمول و عادی بوده و در حالیکه دو طرف برای حل آن در تعامل هستند، نباید با اغراض سیاسی مورد سوءاستفاده و بزرگنمایی واقع شود.

با این حال میخائیل اولیانوف همتای روس کاظم آبادی این ادعای آژانس را غیر دقیق می‌داند و می‌گوید که این ادعا هیچ ربطی به برجام ندارد و بدعهدی ایران را هم اثبات نمی‌کند.

به این ترتیب آژانس در حالی که همه اقدامات مشاهده شده اهالی رسانه در نطنز و فردو که ایران نیز پیش از این اعلام کرده بود در هفته گذشته را تأیید کرد، قادر نبود اثباتی برای ادعاهای پادمانی خود ارائه کند و به نظر می‌رسد در حالی که غرب از عمل به تعهدات برجامی ناتوان مانده است به سیاق سال‌های گذشته آژانس بر خلاف تعهدات بین‌المللی با غرب همراه شده است تا به فضا سازی علیه ایران کمک کند.

با این همه زمانی که درهای غار مستحکم هسته‌ای فردو برای اولین بار از قلم و توصیف اهالی رسانه به روی جهان باز شد، طرف‌های مقابل باید بدانند که ایران بدون هیچگونه مخفی کاری اقدامات هسته‌ای خود را آغاز کرده است. تهران پای میز مذاکره تلاش کرد که به خواسته‌ها و نگرانی‌های طرف مقابل احترام بگذارد، این احترام متقابل نبود و امروز ایران با دست باز و اعتماد کامل دست به عمل زده است، همانگونه که عباس عراقچی، معاون سیاسی وزیر امور خارجه ایران به صورت رسمی در هشدار به غرب آن را اعلام کرد و گفت: «اگر پاداش ایران پس از این همه تعامل و مذاکره و همکاری با آژانس این باشد که دوباره تحت فصل هفتم [منشور ملل متحد] قرار گیرد، این به معنای آن است که "دکترین هسته‌ای" ما اشتباه بوده است و ما باید سیاست و دکترین هسته‌ای خود را مورد بازبینی و بررسی مجدد قرار دهیم».